

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Telefonszám: Lipót 974—24.
Minden pénz a lelkész hivatal címére küldendő.

Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
Munkatársak:
Botár Imre
Buzogány Anna
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.

Előfizetési ára:
Egy évre 4 pengő

Torda: 1568. HATÁRKÖVEK Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondotta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Édes anyám.

„Imhol az Urnak szolgálóleánya!”
Lukács ev. I. 38

Mostanában pár napra újra otthon valék kies Erdélyünk bércei között. Meglátogattam azt a magyar asszonyt, aki nekem Isten kegyelméből életet adott. Utolsó találkozásunk óta, hogy megváltozott, szegény! Járása lassu és bizonytalan. Termete megrokkant Tekintete tétova. Hangjának régi érce tompa lett. Ruhája szinehagyott. Arcán mély barázdák vonulnak végig. Haja hófehér . . . Nem csoda; hiszen már husz éve hordja az özvegyi fátyolt, s nyolcvan esztendő terhe nyomja vállait. — Imhol az Urnak szolgálóleánya!

Utolsó találkozásunk óta, hogy megváltozott, szegény! Csak a jó szive maradt a régi: ez a szerető anyai szív, amely örömtől repesve figyelte első botorkáló lépéseimet az élet utain. Most is nagy öröme telik benne, ha lát komoly utamban elvegyülni az emberek tarka-barka tömkelegében. Már messziről megérzi, hogy én vagyok az, akit ő olyan régóta várt, s akinek otthon az asztalláb mellett, ma is épen olyan jó és engedelmes gyermeknek kell lennie, mint amilyen valaha volt. A világért meg nem verne; pedig — ki tudja — nem ránk férne-é még ilyen kamasz korban is legalább egy kis pirongatás: „No, nézze meg az ember, mit nem csinál ez a nagy gyerek!” . . . És lám, a két jószágos szeme egyszerre megtelik könnyel Bizonyára eszébe jutottak a régi emlékek: az erdélyi magyar világ arany sugára s a szent hit, amelynek ígéivel imádkozni tanított egykoron.

Igaz is ám. Nemesak ő változott, szegényke. Megváltozott az én szülőházam is. Az egész Erdély olyan idegen, olyan gyászos, olyan csüggeteg és lemondó, mintha a lelkét is megölték volna az új urak, akik ráolvasással gyógyítgatják szenvedő népünk sok-sok nagy baját.

Vigasztalom szegényt szelíd biztatással, hogy majd nemsokára jóra fordul minden, Csak higgyünk erősen, tántoríthatatlanul a magyar Igazság nagy diadalában, melyért máris velünk együtt harcol az idő és a nemzetek itőlőszeke: a történelem. Búcsúcsókomban is ezt az üzenetet, ezt a hitvallást nyomtam oda két dolgos kezére, könyvtől ázott, halovány arcára . . . S amint utra keltem, amint elrobogtam, képzeletben ismét vissza-visszaszálok az ősi portára, két Anyát keresve, lát álmaimban is váltig esdekelve: „Melyiket szeretem — melyiket szeretem . . . ?!”

Szerkesztő.

Kereszténység.

(Theodore Parker, 1810—1860.)

Názáreti mesterünk tanítása szerint, a kereszténység lényege nem egyéb, mint tiszta erkölcsiséggel párosult, mélységes vallásos hit. Végeredményében tehát: önzellen Isten — és emberszeretet.

Alapvető dogmája — a hívő lélek mélyében gyökerező, diadalmas igazság: Van Isten s ez az Isten egyetlen egy.

Jelmondata: Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.

Külső megnyilatkozása: Istenes élet. Föltétlen engedelmesség az Isten szent akaratának. Ami megköveteli hogy mindig csak jót tegyünk. Igazi szent szándékból, legjobb tehetségünk szerint.

Itélőszéke, mely büntet vagy jutalmaz, Isten szava a lelkiismeretben; az a benső bíró, az az örök isteni jelenlét, amely a semmiségből előhívott minket és a fejünk felett ragyogó csillagvilágokat. Krisztus és az ő mennyei Atyja a m emberi kebelünkben.

Mind ez oly egyszerű, hogy a gyermek is megérti. Mind ez olyan szép, hogy annál szebbet a legjobb tudós se tudna kifundálni.

Az emberi ész, a hit és lelkiismeret — akár-hogy vizsgálja is — de kivetni valót, se hiányt nem talál benne.

Lássuk csak, mire kötelez mindannyiunkat mint az Ur Jézus tanítványait? Ezek a kötelességek, amelyek önkényt folynak az istenes élet kívánalmaikból, a következők: alázatosság, tisztelet, józanság, gyöngédség, jótékonyosság, megbocsátás, bátorság, lemondás, élő hit- és munkás szeretet. Mindezeket magában foglalja Krisztusnak két fő-parancsolatja, szívünknek hús táblára írva: „Szeresd az Istent teljes lelkedből és minden erődből” és „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat”

A kereszténység végcélja tehát az, hogy a hívő lelkeket egyesítse Istennel, mint ahogy Krisztus is egy vala az ő Istenével. Ebben a helyzetben minden jótét lélek jóságban és engedelmisségben előlthatatlanul egybeforr az örök Alkotóval. Igazságban, szeretetben elve, fenkölt gondolatok foglalkoztatják elménket, átszellemült érzések dobogtatják a szívünket. Nem is tehetünk mást, mint ami az Isten akaratja, amellyel együtt áll, vagy bukik a véges ember és a nagy mindenség.

Tiszta, tökéletes élet, amelynek alapeleme: az imádság, Imádkozunk, hogy az Isten adjon nekünk erőt; hogy ezt a mennyei segedelvet a magunk és embertársunk javára fordíthassuk.

Teljes szabadságot enged mindenkinek. Nem kívánja, hogy mindnyájan egyformán gondolkozzunk. De követeli, hogy őszinte és kép-mutatástól mentes legyen a mi meggyőződésünk és igyekezzünk minél közelebb jutni az igazság örök forrásához. Nem kívánja, hogy mindnyájan

ugyanolyan módon éljünk. De megköveteli, hogy életünk tiszta és becsületes legyen, útban az Isteni tökéletesség felé.

P. b.

A karácsony fehérsége.

Irta: Szabó István.

Mindnyájan tudjuk, hogy ha karácsonykor fehér hó borítja a földet, sokkal hangulatosabb az ünnepünk, mint ha sáros, zimankós idő van. A csilingelő szárok suhanása, a természetnek friss, üde színe egész más hatást vált ki belőlünk, mint a komor, sötét, felhős napok nyomasztó hangulata. Vajjon miért teljesebb az örömünk, ha fehérség vesz körül s miért leszünk szomorubbak, ha ez hiányzik? — Azért, mert a karácsony lényege a fehérség. —

Az ablak mellett ülök s a hóesésben gyönyörködöm. Órák hosszat eltudnám nézni, hogy a millió és millió apró fehér kristály mint üzi, kergeti egymást a föld felé, sokszor irányt változtatva himbálódzva, oly bizonytalan eséssel, mintha előre megéreznék hogy a végcél a föld fekete sara. A természetben mindent betakar a fehér lepel; komor, méltóságos épületóriások és rozszant kunyhókat egyaránt. A karácsonyi ruhájuk egyforma.

Bent a szobámban szintén fehérség vesz körül. Mellettem, a bölcsőben hallgat a kisfiam. Nagy kék szemével engem néz, s ezekből a szemekből a fehér gyermeklélek üdítő tisztasága ragyog rám. Őt is sokáig elnézem. Csodálatos, hogy ő, aki a mi gondolat és érzésvilágunkon még teljesen kívül él, sokkal többet tud beszélni a szemével, mint bármely felnőtt egész szókincsével. Soha még ilyen lélekkel telt szemeket nem láttam. Fenséges nyugalom van bennük, bizalom és biztonság. Egész lényét valami magasabbrendűség tölti el, ami fölénk emeli a gyermeket. Minden kulturáltságunk, tekintélyünk és önhibtségünk eltörpül a gyermek tisztasága mellett. Csodálattal és alázattal hajlunk meg ennyi lelki fehérség előtt s valami zokogó fájdalom nyilatlik át szívünkön, arra a gondolatra, hogy a földi létezés egykor ezt is be fogja sötétíteni....

A karácsonyt is egy Gyermek születésének emlékezetére ünnepeljük. Ezelőtt majdnem kétezer évvel megszületett egy rozoga istálló jászlabán az a Gyermek, akinek földöntúli tisztasága nemcsak a szülők lelkére vetett fényt, hanem sokszázmillió ember szomorú lelkét is beragyogta. A gyermekből férfi lett. Jöttek a kisértések, a földi szenny őt is bepiszkolta, az emberek a legfeketebb sárt Reá dobták, a legtöbb gyűlölettel őt üldözték s a legtöbb átokkal az ő fejét koronázták meg tövissel. Mondjátok, az ő földi életét élve, ki őrizte volna meg lelki tisztaságának csak egy parányi foltját is? És az ő lelke a kínok és gyötrelmek utolsó vonaglásá között is ép oly fehéren tündökölt, mint egykor abban a szegényes istállóban. Talán még tisztábban, még fényesebben, mert akkor

már egy boldogabb ország sugarait tükrözze vissza...

Karácsony estéjén minden házban kigyulladnak a karácsonyfa gyertyái és a gyermekszívek repesnek a boldogságtól. Csodás fényvel világítanak ezek a gyertyák, mert a lelkeknek minden melegsége s a szíveknek minden áldozata bennük ragvog. És minden karácsonyfa mellett ott áll a legtündöklőbb lelkű gyermek: Jézus. Ott áll és hívja az ő kedveltjeit: a fehérlelkű gyermekeit.

Ők megérzik, hogy hívja őket és azért oly végtelenül boldogok. Mi pedig, akik már fáradtan állunk meg a szent este csendes homályában, mi — sirni szeretnénk... Sirni szeretnénk, mert a Krisztus lelke fehérsége egyben tükör is, amelyre ha ránézünk, meglátjuk a földi pizsoktól szennyes lelkünket. — Itt egy gyűlölet-folt, ott egy hazugság feketéllik, amott szeretetlenség... Egy nagy veszteség érzete rázza meg egész valónkat: az eltékozolt gyermekség, a beszenyvezett fehérség bűnbánó érzése. Ugyebár, félve és remegve állsz a fehér lelkek Királya előtt?

De ő most nem büntetni jött hozzád. Örömet és vigasztalást hozott hajlékodba. S ha gyenge vagy ahhoz, hogy Hozzá lépj és felajánlód Nekí szomorú szívedet, fogd meg egy fehérlelkű kis gyermek puha kezét s ő majd Hozzá vezet... S ha a tündöklő karácsonyfa alatt felcsendül gyermeked ajkáról az ének: Mennyből az angyal lejött hozzátok... — megérzi lelked, hogy valóban ott van...

Az első komoly lépések a világbéke felé.

Nem királyok és más államfők részéről történtek ezek az első lépések, hiszen ők ma inkább csak jelképei az államhatalomnak, akik hadüzeneteket, békekötéseket hagynak jóvá, amikor a diplomácia ezeket már ugyanis elintézte; sem a Népszövetség, amelyben valójában most is a nagyháború győztesei diktálnak a legyőzötteknek s amelyeknél az ifjú spanyol király találó megjegyzése szerint, «a sport hathatósabban mozditja elő a népek közötti kölcsönös megértést»; nem. Ennek a nagyszerű gondolatnak valóra válásához a világ tanítói, tanárai és pedagógusai, az emberiségnek nevelői egyesültek, akik a mostani és következő nemzedékeknek a lelkébe bele akarják oltani és meggyőződéssé akarják érlelni azt a gondolatot, hogy a háború végeredményben anyagilag és erkölcsileg is veszteség az egész emberiségnek és, hogy vannak utak és módok ennek az elkerülésére, tehát meg kell szüntetni az embermészárlást s értékes anyagi és erkölcsi javaknak okatlan pusztítását. Egy új nemzedéket kell nevelni, új emberiséget teremteni, új felfogással és gondolkozással, mert csak akkor válhatik elő valóssá Isten országa a földön, amelyért eddig csak imádkoztunk, de igazánvéve nem tettünk semmit.

Új szellemet kell bevinni az iskolákba, a tanulók millióiba; új szellemnek kell kiáradnia első sorban a tankönyvekből és a tanítással foglalko-

zóknak a lelkéből. Ez a programja az Amerikai Nemzeti Nevelésügyi Szövetségnek, amely 1923-ban San Franciskóban világkonferenciát hívott össze, mely elhatározta, hogy Istenbe vetett bizalommal meg fogja szüntetni a fajok és nemzetek közötti félreértéseket.

Két év múlva Edinburgban, Skócia fővárossában már a Nevelésügyi Szövetségnek Világkongresszusa gyűlt egybe, amelyen harminc nemzetnek ezerháromszáz képviselője vett részt. Ezeknek jelenlétében a kongresszus elnöke többek között a következő szavakkal nyitotta meg a tanácskozást:

«A nevelés ügye immár nemzetközi jelentőségűvé vált. A cél minden országban ugyanaz. Ha a nemzetek jövő boldogulásán akarunk munkálkodni, gondoskodnunk kell, hogy a gyermekek megfelelő szellemi környezetben nevelkedjenek. Meg kell tanítanunk őket azokra az eseményekre, amelyekre a világnak szüksége van. Bármit akarunk egy nemzet életében megvalósítani, ahhoz már az iskolában kell hozzáfognunk. Elengedhetetlen kötelességünk, hogy hazánk előrehaladáát szívünkön viseljük; másfelől azonban komoly érdeklődéssel kell viseltetnünk az egész emberiség haladása iránt is. Minthogy a felfedezések és találmányok a föld összes népeit közeli érintkezésbe hozták és köztük egy mindnyájunkat érintő és érdeklő közösséget létesítettek, meg kell teremtenünk és tiszteletben kell tartanunk a nemzetközi, társadalmi, kereskedelmi és diplomáciai érintkezés szabályait.

Ez szükségképen magával fog hozni bizonyos nemzetközi gondolkozásmódot és szellemet. A föld népeinek most együtt kell élniök és nekünk, a világ gyermekei tanítóinak, elő kell készítenünk őket az új viszonyokra, erre az együttességben való élésre. Ez azért ép úgy nem fogja azt jelenteni, hogy az új világpolgárnak nem kell saját hazájával törődnie és hogy hazafiság nincs többé, mint ahogy valakivel jó szomszédi viszonyban lenni nem jelenti egyáltalában azt, hogy saját családdal ne törődünk.

Nekünk, tanítóknak, minden tőlünk telhetőt, meg kell tennünk, hogy a most nevelkedő nemzedék szívében kifejlősszük a testvéri szeretet szellemét, hogy így jó szomszédok is tudjanak lenni. A testvéri szeretet, arany szabályának épen úgy kell érvényesülnie, népek és nemzetek, mint egyének között. Mi vagyunk az ifjuság vezetői s tudnunk kell érdeklődésének és magatartásának irányt szabnunk. A legnagyobb probléma, amely előtt a világ áll és a legszebb, de legnehezebben elérhető cél, amely felé törekednie kell: a világbéke, a tartós világbéke. Ha a nevelés ebben a tekintetben nem tudná, vagy nem akarná megtenni azt ami tőle elvárható, akkor ez az emberi haladás csődjét jelenti.»

Az elnök ezen szavait általános és őszinte tetszéssel fogadták. Egységes vélemény alakult ki a tanácskozás folyamán arra nézve, hogy a nemzetközi barátságot az őszinteség és bizalom szilárd alapjára kell felépíteni. A zavart csinálók kicsinyes terveit és támadásait pedig kimélet nélkül le kell törni. Követendő elvekkül a következőket határozták el: Fiúk és lányok gyermekkoruktól az érettségi idejéig világpolgárokként nevelendők. A szétválasztó befolyásokat a

legkisebbre kell csökkenteni: az egyesítő erőknél és tényezőknél pedig kiváló helyet kell biztosítani a jövőendő tankönyvekben. Lehetővé kell tenni, hogy a történelem, földrajz, irodalom és művészet általános elemeit minden nemzet gyermekei elsajátíthassák. Az emberi nagyságot a kiváló jellemekben és az egész emberiségnek, mint testvéri közösségnek, tett szolgálataiban kell keresnünk. A történelem dicsőségét a hadvezérek fejről áhítatos kézzel az emberiség jóltevőinek a fejére kell ehlyeznünk. Elő kell mozdítanunk a nemzetközi levelezést az összes országok gyermekei között. A cseretanulók és tanítók intézményét a legszélesebb körűvé és legtökéletesebbé kell tenni. Mindezen intézkedések és intézmények célja az, hogy a különböző fajok és népek között a kölcsönös megértést minél teljesebbé tegyék.

A kongresszus ezen határozatoknál abból az alapelvből indul ki, hogy ott, ahol a kölcsönös megértést őszintén akarják és ápolják, a fegyveres összetűzés lehetőségének a veszedeleme bizonyos mértékig el van hátrítva. A megjelenteknek kivétel nélkül az a meggyőződése, hogy elsősorban a tanítóknak a feladatát, rávezetni az ifjúságot, annak a megértésére és átérzésére, hogy az emberiség egység és, hogy a népek és nemzetek a kölcsönös egymásrataltságból kifolyólag egymástól függő helyzetben vannak és, hogy az igazi nemzeti érzés nem áll ellentétben a helyesen értelmezett nemzetköziséggel. Ha ezen fenkölt gondolatok és eszmék vezetnek minden ország tanügyi embereit a tanító és nevelő munkájában, akkor a világbéke nem lesz többé pusztán ábránd, hanem legalább részben, élő valóság. Elfogadták egyuttal a Hermann-Jordan béketervet is, amelynek értelmében különböző bizottságok fognak a Szövetség felügyelete mellett igen fontos kérdéseket tanulmányozni és tanulmányaik eredményét a Szövetség elé terjeszteni.

Az egyik bizottság a történelemtanításnak jelenlegi tanításmódját az egész világon fogja vizsgálni valamint a használt tankönyveket s ezeknek jeleségeit a nemzetközi megértés és barátság szempontjából. Egyuttal rá fog nyomatékosan mutatni annak a szükségességére, hogy a történelmet minden fokon úgy kell tanítani, hogy az a tények és állapotoknak hű és igazságos tükrö legyen.

Egy másik bizottság azt fogja tanulmányozni, hogy milyen módon lehetne elérni azt, hogy az Egyesült Államok kormánya állandó és céltudatos tevékenységet fejtsen ki a béke érdekében békéltető vagy békebizottság útján, amely bizottság az államkormányzatnak szerves része lenne. Hasonló bizottságok működne a művelt világ összes többi államában is. Ilyenformán a béke ügye a szervezett államkormányzatnak egyik legfőbb hivatalos teendője lenne.

Egy harmadik bizottság feladata lesz egyetemes választ kérni arra a kérdésre, hogy a háború világszükség-e? Kutatni fogja azt is, hogy milyen kapcsolat van a háború állandó gyújtószikrái és a fegyveres készenlét, meg az igen sűrűn előforduló katonai összeütközések között.

Ezeknek a bizottságoknak a kutatásai rendkívüli fontossággal fognak lenni a béke ügyére nézve. Ha a

kutatásaikból és nyomozásaikból levont eredmények belekerülnek a tankönyvekbe és ezekből az egymás után következő nemzedékek lelkébe: a világbéke útjába nincs semmi akadály.

Ez a program. A világbéke felé ezek az első komoly lépések. A cél messze van, de a munka megindult. Ha olyan kitartással folytatják, amilyent ez a rendkívül nehéz, de ép oly szép eszme megérdemel, a siker nem marad el.

Addig is köszönet és hála illeti az emberiség tanítóit és nevelőit azért, amit eddig tettek s azért is amit ezután is fognak tenni.

S—y.

Józan Miklós vikárius beszéde a Felsőházban, Kossuth emlékének törvénybeiktatásakor.

Nagyméltóságú Elnök ur! Tisztelt Felsőház! A pillanat szentsége indít arra, hogy ennél az íkértörvényjavaslatnál én is felszólaljak. Erdély lérczei közül tör elő ez a hang, emlékezetünkbe idézi azt az Uniót, amelynek lekisége még a mostani nyomoruságos viszonyok között sem hamvadt el egészen.

Annak az emelkedett törvényhozásnak, amely 1848 márczius 15-ének és a Kossuth Lajos gigászi szellemének vezetése alatt folyt le, köszönheti a magyar unitárius egyház a pozsonyi XX. tc. 1.§-ában a maga törvényes létét Magyarországon, a jelenlegi körülmények között is. Mulasztást követtem volna el tehát egyházunkkal szemben — az erdélyieket is ideértve — ha ennél a törvényjavaslatnál nem szólaltam volna fel.

Az a pár könnyecsepp, amelyet titokban ejtettem, talán nem tolmácsolta volna kellőképen a mély megindultságomat és örök hálára való kötelezettségemet azzal a dicsőséges korszakkal szemben, amelyet már gyermekkorunkban megtanultunk a szívünk tábláira iktatni, azokra a hustáblákra, amelyekről Jeremiás mondotta volt: minden törvényt, az Istennek nagy nevét is oda kell iktatni.

Ha eszerint csak így, minden előkészület nélkül szólok hozzá ehhez a törvényjavaslathoz, a t. Felsőház szíves elnézését kérem. Ha a továbbiakban hivatkozom neveltetésemre, hivatkozom szülő-városomra Tordára, amely elejétől fogva a függetlenségi és Kossuth-érti eszméknek hív zászlóvivője volt, hivatkozom arra, hogy az én ágyam felett ott volt és ott van mai napiglan is Szent Istvánnak és Kossuth Lajosnak képe, ez a szent örökség vezérelt engem az élet útjain idáig, amíg, mintegy zarándokuton, beléphettem ebbe a szentélybe, a magyar törvényhozás felsőházába, hogy tanúságot tegyek unitárius egyházamnak magyar volta, a nemzet örök életébe vetett szent hite mellett és azon békességes és bölcs intenciók mellett, amelyek három, vagy négy évszázadon át vezették ezt a történelmi egyházat, hogy bekapcsolódva a magyar nemzet lelkületének igazi mélységeibe, igyekezzék a magasságok

felé vezetni mindazokat, akik a vallást a hazafisággal nem tartják ellentétben állónak, akik a hazafiságot egy magasabb rendű vallásosságnak ismerik és akiknek a vallás hazafiság nélkül nem kell.

Ennek az erkölcsi egységnek tolmácsolása végett állottam fel ebben a szentélyben.

Amikor Kossuth Lajos halhatatlan érdemeit iktatja törvénybe a magyar törvényhozás, ne feledkezzék meg Szent Istvánról sem, aki ugyan a nemzet ünnepeit nagyjai közé van iktatva, de akit nem egyformán és egyféleképpen ünnepel az egész magyar haza. En ott voltam a processión is és mondhatom, nem ártott meg nekem sem mint unitárusnak se mint magyarnak. (Eljenzés) Ennek a két eszmének: Szent István nemzetalkotó és Kossuth Lajos nemzet ébresztő, nemzetfeltámasztó ténykedésének mindég együtt kell haladnia és ha a tavasz szellője mindenkoron elhozza — mint a tavaszi szellő ujjászüli a hervadó természetet — a mi számunkra március 15-ét és elhozza egyuttal nagy szomorúsággal, Kossuth Lajos halálának évfordulóját is, amelyet én oxfordi diákéveimben gyermekmódra sirattam meg, a nyár a kalászerlelő nyár elhozza mindenkoron Szent István napját is!

Magyarok, testvérek! Mint a legfelsőbb törvényhozás tagjai e közé a két alak közé ne tegyetek semmit, ami őket elválasztaná. Fűzzétek hozzájuk mindenkoron a hitet, a reményt és a szeretetet. A hitet a vallásnak örök igazságában, a reményt a nemzet feltámasztásában és a szeretetet mindenki irányában, kivétel nélkül, a csontok és velők megoszlásáig. (Helyeslés) A törvényjavaslatot elfogadom. (Eljenzés és taps.)

Egy nagy unitárius halála.

A halál állandóan munkában van. Egymásután szedi áldozatait testvéreink barátaink sorából tengeren innen és túl egyaránt. Jelen alkalommal dr. Samuel Mc Chord Crothers-ról szól a szomorú jelentés. Szónoki tehetséget, írói hírnevét, bölcsességét és aranyos kedélyét világrészekeken ismerték. Az amerikai cambridge-i unitárius paróchia lakójának hirtelen eltávószása őszinte részvétet ébresztett az Atlanti tenger ezen az oldalán is mindazoknak a szívében, akiket a jószerencse valaha ennek a melegsívű ragyogó tehetségű embernek a barátságába hozott.

Egyike volt azoknak a nagy unitárius férfiaknak, akik az egyház történetében irták be nevüket, hanem Amerika közéletében, az Angol-szász irodalom történetében maradandó emléket hagytak maguk után. Templomába Amerika első egyetemének a Harvard Egyetemnek ifjúsága járt az ígét hallgatni, hosszú évtizedeken át. Irodalmi hagyatékát, irodalmi esszét melyeket a forma és a tartalom tökéletessége jellemmez olvasni fogják az emberek hajála után is hosszú időn át. Szerénymodoru, aranyos humoru unitárius lelkész volt, akit Amerika első modern essay-írójának tartott: az irodalmi világ. Egy új Emerson volt ő, kire méltó büszkeséggel gondoltak és gondolnak ezután is az ő hittestvérei.

Magyarokat őszinte szívvel szerette. Ezeknek a gyászszoroknak az írója soha sem fogja elfelejteni azt a buzgó imádságot, amellyel gyülekezetével együtt magyar testvéreiért imádkozni szokott, s azt a fáradhatatlan lekesedést, amellyel annak érdekeit minden kínálkozó alkalmommal szolgálta. Az ő templomába járt stentiszteletre Smith Jeremiás, népszövetségi főbiztos is, kinek neve a magyar köztudatban mindig élni fog. Bizonyára nem kis része volt Crothers barátunknak abban a jóindulatban, amellyel a főbiztos ur legelőször a magyar fővárosba jött, itt dolgozott és eltávószásakor nagylelkű alapítványokat tett a szükködő magyar ifjúság számára.

Hetven éves korában dobbant utolsó nemes áldott szíve. Legtöbb embernek a földi életből még ennyi se adatik meg, fájdalommal gondolunk mégis eltávószására, mert az ilyen embereket szeretnők testben is mindig magunk között érezni. Legyen áldott az Urnak szent neve, hogy őt egykor mi nekünk adta.

Cs. G.

HIREK.

Telefonszámunk: Lipót: 974—24.

Istentiszteletek a fővárosban és környékén. Minden vásárnap d. e. 11 órakor az V. Koháry utcai templomban. Október től kezdve minden hó második vásárnapján d. u. 4 órakor a VIII. Csobánc-utcai el. iskolában és minden hó utolsó vasárnapján d. e. 11 órakor Pest-szentlőrinczen a kulturházban.

Esketést, keresztelést, temetést egy nappal előbb kell bejelenteni. Ezt saját érdekében mindenki tartsa szem előtt. Hivatalos órák: délelőtt 9—12-igés délután 2—4 óráig.

Lakásváltoztatás esetén egy levelezőlapon kérjük az értesítést az új címről, hogy lapunkat pontosan kézbesíthessük!

Ha egy családban betegség, vagy egyéb baj támad, ha valamely család tagja kórházi ápolás alá kerül, hozzátartozói levélben vagy telefonon értesítsék a lekeszi hivatal erről, hogy amennyire erőnktől telik, enyhítsük testi-lelki fájdalmát, szenvedő testvérünknek!

Rendőr Istentiszteleteink november havában kezdődtek meg. Józán Miklós püspöki vikárius a rendőrök evangelizátora minden hó harmadik csütörtökén este 6 órakor szolgál rendőrhiveinkel az Ur színe előtt.

Pénztári órák a budapesti lekeszi hivatalban d. e. 9-től d. u. 3-ig. Adót, előfizetést, adományt átvesz Gál Miklós pénztáros.

Angol órák. Hétfőn délután 5—7ig és kedden d. u. 3—5-ig, kezdőknek az egyházi tanásteremben V. Koháry-utca 4 I. em. 8. (a templom alatt). Minden hó utolsó péntekjén társalgás

Adventi Istentiszteleteink, amelyek arra szolgálnak, hogy lélekben oda segítsenek a születendő Szeletet bölcsőjéhez bennünket is a végét járják. Az utol-

sót decz. 18-án d. u. 5-órákor dr. Csiki Gábor missiói lelkész tartja, Keresztelő Jánosról prédikálva.

Karácsonyfa ünnep. Az Unitárius Nőszövetség örömet szánt az idén is az unitárius iskolás gyermekeknek, azon kívül is, amit az otthon letogató Angyal hoz nekik. Karácsonyfa ünnepünket ez évtől kezdve a **Koháry-utcai templomban tartjuk.** December 21-én (szerdán) d. u. 3 órákor veszi kezdetét az elemi és középiskolai tanulók karácsonyfaünnepé azzal a műsorral, amelyet a hitoktató lelkészek megállapítottak. A templomi ünnepély után következő ajándék-kiosztás a templom alatti Tanácsteremben lesz. Minden tanuló igyekezzék pontosan érkezni, mert 3 órákor pontosan kezdődik az ünnepély. Énekesek 2 órára jelenjenek meg. A tanulók elhezhathják iskolába még nem járó testvéreiket is.

December 22-én (csütörtökön) d. u. 4 órákor az Egyetemi és főiskolai unitárius ifjak karácsonyi ünnepén hullámszik tovább a karácsony öröme. Ők is a Koháry-utca 4 sz. templomban tartják. Utána **este 6 órákor** Rendőr-Istentisztelet következik, amikor a karácsonyfa alatt urvacsorát oszt rendőreinknek Józán Miklós püspöki vikárius:

Debreceni hivesek karácsony közeledtére imádkozásra gyűlnek össze december 18-án (vasárnap) d. e. fél 12 órákor a Kossuth-utcai református templomban. Imádkoznak . . . hálát adnak . . . az Ur segítségéért, amivel megindította az imaház építését . . . és imádkoznak — erőt kérnek a befejezésére. Urvacsorát is oszt nekik Józán Miklós püspöki vikárius.

Karácsonyi ünnepünkön, — amint mult számunkban már hírül adtuk — az urvacsorai torlódás elkerülésére, az ünnep első napjain két Istentiszteletet tartunk. Az első reggel 9 órákor, a másodikat 11 órákor. Mindkét Istentiszteleten urvacsorát osztunk. Az ünnep második napján már, mint rendesen egy Istentiszteletet tartunk 11 órákor szintén urvacsoraosztással.

Ó-esztendő utolsó napján, december 31-én (szombaton) délután 5 órákor évről Istentiszteletünkön imádkozik és beszédet tart Józán Miklós püspöki vikárius.

Ujév I. napján (vasárnap) a rendes időben (11 órákor) Istentisztelet. Prédikál: dr. Csiki Gábor missiói lelkész.

A Dávid Ferenc Ifjusági Egyesületnek 1927. november 4-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy az Ifjusági Egyesület nevét megváltoztatja. »Dávid Ferenc« helyett »Brassai Sámuel« Ifjusági Egyesület lesz a neve. Ennek a névváltozásnak az oka az, hogy igen sok esetben, különösen adományka és alkalmával a közönség összetévesztette ülnagy Dávid Ferenc Egylettel, vagy a Dávid Ferenc Egylet Közművelődési Szakosztályával, amely önálló munkakörrel működött. Hogy a zavaros helyzetből kimeneküljön Brassai Sámuel nevét vette fel. Kívánjuk ifjainknak hogy ne csak névben, de lélekben is másai legyenek a nagynevű és nagylelkű embernek.

Magyarország primási széke már nem üres. Pápai kinevezés alapján, dr. Serédy Jusztinián tölt be, magával hozva Rómából, ahol komoly munkában husz évet töltött, egy 43 éves, ideális pap tettekkészségét, Istentben és az igazság diadalában vetett rendületlen bizodalját. — Mi nem tartozunk az ő közvetlen hivesek táborába, de, mint magyar Egyház magas közjogi méltóságában szeretettel köszöntjük az új hercegprimást s főpásztori működésére Isten áldását kérjük.

Rendkívüli Igazgató Tanácsulást tart az Unitárius Egyházi Igazgató Tanács 1927. december hó 28-án (szerdán) d. u. 5 órákor a Tanácsteremben. A tanácskozás egyetlen tárgya: a Lelkészi Nyugdíj törvény tervezet tárgyalása.

Énekeskönyvet 3 pengőért; a kolozsvári D. F. Egylet által kiadott Unitárius naptárt pedig 1 pengőért küld a lelkészi hivatal.

Az Egyházközség Gazdasági Bizottsága az egyházi adó kivetése és beszedése kérdését teljesen meg akarja oldani. Ennek az egyházközségünk életében igen súlyos anyagi kérdés, szakszerű, kiméletes és mégis erőteljes és erélyes megoldásának megbeszélésére dr. Pálfi Móríc elnök vezetése mellett a Gazdasági Bizottság tagjai 1927. december 16-án (péntek) d. u. 4 órákor ülnek össze az egyházi tanácsteremben. Résztvesz ezen az ülésen Molnár János állampénztári tanácsos afia is, aki szives készséggel ajánlotta fel szaktudását és munkásságát az egyházközségnek az adózás rendezésére.

A Kolozsvári Unitárius Egyházközségnek a város határában 58 hold földje volt. Ezt a területet, habár minden alap megvolt arra, hogy az egyház tulajdonába maradjon, elvették és a görög keleti egyháznak adták azzal az indoklással, **hogy az unitárius egyház hivesek száma csökken, míg a görög keletié szaporodik.** Annak idején hiába fellebezte meg az egyház ítéletét, mind a három agrárfórumon, az ítéletet jóváhagyták s kötelezték a görög keleti egyházat kényszerbérösszeg megfizetésre. Most a bérösszeget várja az unitárius egyház már három éve . . . ígéreteknél egyebet azonban sohasem kapott. A görög-keleti egyház pedig nyugodtan használja teljesen díjtalanul az erdélyi testvéregyházról elvett földeket.

A házastársak megállapodása gyermekek vallásáról. A belügyminiszter körrendeletet adott ki, hogy a házasságkötés gyermekeik vallására nézve a polgármester-helyettes vagy a szolgabíró előtt is érvényes megegyezést köthetnek. Az 1894. évi XXXII törvénycikk szerint az egyezségkötés a közjegyző, járásbíró, polgármester és főszolgabíró előtt köthető, azonban ez a hatáskör nem olyan fermészeti hogy az említett hivatali főnök személyéhez lenne kötve, miért is a megegyezés körül teljesítendő funkciókban törvény szerinti helyettese épügy helyettesítheti, mint más hivatali tennivalóban. Ezt a helyettesítést a jogszabály nem zárja ki. Ha vidéki városban a polgármester helyettese az anyakönyvvezető, vagy ennek helyettese, a jogszabály szerint ő is illetékes faktor

Gyermekek városa. Detroitban, mely arról

is nevezetes, hogy most építik ott a világ legmagasabb házat, a legmesszebbmenően gondoskodnak a gyermekek egészségéről: A városnak mintegy 200 iskolájában 68 gondozónő és 500 tanító ügyel a gyermekek életére. A város terein mindenféle gyermekszórakoztató berendezések vannak. Csúzdák, hinták stb. útján vonják a gyermekeket a tanítók és védőnők hatáskörébe, akik aztán a szellemi és lelki életük erősítésében fáradoznak még a játszótereken is. Hogy a beteg gyermekekre is milyen gondot fordítanak ebben az amerikai városban, mutatja az, hogy 350 ágyas gyermekkórház áll a szegény szülők rendelkezésére.

A **Leányegyesület** havonta kétszer tart összejövetelt a Tanácsteremben. Minden hó első és harmadik vasárnapján d. u. fél 4 órakor. Minden ülés kezdetén biblia-magyarozatot tart az Egyesületben tömörült konfirmált lányoknak dr. Csiki Gábor missioi lelkész. Azután dr. Enyedi Róbertné főv. tanárnő vezetése mellett, mesélnek, szavalnak, olvasnak, vagy valami hasznos házi ipari v. iparművészeti kérdést tárgyalnak meg.

Énekesek f. hó 18-án vasárnap d. e. fél 10 órakor a karácsonyi énekek próbájára a templomba gyülekeznek. Megjelenés szigorúan kötelező.

Az abrubbányai templomra a következő adományok érkeztek:

Ürmössy Lajos gyűjtése	Miskolc	165 P
Borbély Sándor „	Vác	30 P
Debreceni Leányegyház perselye		25 P
Dr. Májay Ferenc gyűjtése	Kaposvár	24 P
József Dezső „	Gyula	15 P
Izsák Zsigmond	Bpest	10 P
Jancsi László hitokt.	Bpest	10 P
Gál Miklós nyug. lelkész		2 P
Dr. Gombos János	Vecsés	1 P
Dr. N. N.		1 P
Dr. Héderváry Hugó		65 lejt

Összesen : 283 P és 65 lei

Eddigi gyűjtés 695 P 07 f. és 74 lei

Együtt : 978 P 07 f és 139 lei.

A **kolozsvári unitárius vendiákok** 1927 november 5-én tartott műsoros estélyen a múlt számunkban már közöltekén kívül még a következő felülfizetések történtek: Dr. Májay Dezső Kaposvár, 20. P. — Dr. Mikó Miklós 15. P. — özv. Máray Lajosné 3. P. — Mihály Rudolfné 4. P. — Markos Mózes 1. P. —

Felelős kiadó:

B I R Ó L A J O S.

Prém János szabómester

hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást, tisztítást stb.

Lakása: Budapest, VIII., Vig-utca 33. sz.

Unitárius irodalom.

Dr. Versényi György: Kriza János emlékezete	—50
Dr. Gál Kelemen: Péterfi Dénes	—30
Gagyhy Dénes: Dávid Ferenc	—30
Vári Albert: Miért vagyok én unitárius	—20
Galfi Lőrinc: A jelenkor Jézusa	—50
Vári Albert: Berde Mózsá	—50
.....	
Ferencz József: Unitárius Káté	1.—
Bencédi Pál: Unitárius hit- és erkölcsstan (népszerű ismertetés)	1.—
Dr. Csiki Gábor: Hiszek egy Istenben (Unitárius hitelvek ismertetése)	füzve 3.— kötve 4.—
Savage-Kovács: A kereszténység fejlődéstörténete	4.—
Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel élete	10.—
Pap Bácsi: Kis Biblia (Biblia történetek gyermekek számára)	1.—
Vári Albert: Keressétek először Istennek Országát (beszéd, imák, elmélkedések)	4.—
Vári Albert: Imakönyv	vászonkötésben 4.— diszkötésben 6.—
Ferencz József püspök arcképe	—10

Ezek a művek kaphatók az unitárius lelkészi rodában (V. Koháry-utca 4.) Vidékre 10% postadíj.

Szobafestést

művészi kivitelben hitrokonoknak jutányos áron vállal és végez

RIGÓ FERENC
szobafestő

Pesterzsébet, János-utca 66.

BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszítő

BUDAPEST, VII., AKÁCSFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéseke ovábbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyeg, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

Két-, három- és négynyüstös

székely házi szőttes

asztalkendők, törülközők, konyharuhák stb. megrendelhetők:

Deák Miklós

hitrokonunknál

Lakása: II. KER., TÖLGYFA-UTCA 14

Kádakat

Puttonyokat
Boredényeket
Mezőgazdasági
szerszámokat
Tragacsokat.
Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán u. 21 Telefon: 5-34

Korchma és Czirmay

zongora-, pianó- és harmónium
készítők

BUDAPEST, VII., DOB-U. 94-96
(Magyar Színház közelében.)

Készítünk: A legmagasabb igényeknek megfelelő új zongorákat, pianókat és harmóniumokat a legprecízebb és legmodernebb telben. — Zongorák átalakítását, teljes kijavítását, bőrzését, fényezését és hangolását vállalják jótállás mellett.

Ezüstéremmel kitüntetve.

„STUDIUM”

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből alakult új vállalat 186-87. 186-87

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézik

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítik. Javítását is vállalok. Mérsékelt árak. Hó és sárcipők szakszerű javítását vállalom.

Kitüntetve 1903-ban és 1925-ben.

FÜRSZT ANTAL

divat és orthopéd cipész

Budapest, X. Százados-ut 21 szám.

Javításokat pontosan készítik. Levélhívásra azonnal jövök. Hitrokonoknak jutányos ár.

Hirdetéseket

jutányos áron

felvesz

az

Unitárius Értesítő

kiadóhivatala

BUDAPEST,

V. KOHÁRY-UTCA 4. SZÁM.